

*Folyóiratunk helyt ad korábban megjelent írásra történő hozzászólásnak. A rovatban közölt írás nem feltétlenül jelenti a szerkesztőbizottság álláspontját a témában.
(A főszerkesztő)*

Farkas Ágnes: Néhány gondolat Takács Imre „Veszélyben a gyermekvédelem” című írásához

A Párbeszéd – Szociálismunka-folyóirat 2015. évi 1. számában megjelent közlemény nagyon lényegre törően, valóságűen foglalja össze a gyermekjóléti alapellátás jelenlegi helyzetét, és érzékelteti a szakmával szembeni társadalmi elvárások, valamint a szakemberek rendelkezésére álló eszközök, lehetőségek között húzóó szakadékat.

A szerző által tett megállapításokat néhány további gondolattal szeretném kiegészíteni.

A gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvényben a gyermekjóléti szolgáltatás feladatait illetően jól körülhatárolhatóan fogalmazódik meg a prevenció hármas rendszere, a primer, szekunder és a terciér prevenció.

Az elsődleges megelőzés körébe tartoznak azok a szolgáltatások, melyek a veszélyeztettség kialakulását hivatottak megakadályozni, például szabadidős programok szervezésével, klubok működtetésével, tanácsadásokon keresztül, a településen jelentkező szükségletek felmérésével és a rájuk adandó válaszok kidolgozásával stb.

A másodlagos megelőzés a már kialakult probléma mielőbbi megoldását kell hogy szolgálja. Ezek azok az esetek, amikor jelzés érkezik a gyermekjóléti szolgálathoz, már valamilyen érzékelhető probléma mutatkozik a családban, a gyermek viselkedésében. A cél ezekben a helyzetekben az, hogy gátoljuk a probléma mélyülését és segítsük a helyzet mielőbbi rendeződését.

A terciér prevenció körébe az utógondozás, a családjából kiemelt, majd oda visszahelyezett gyermek beilleszkedésének segítése, sorsának nyomon követése tartozik, aminek a célja a problémák újjászületésének, a gyermek ismételt kiemelésének a megelőzése.

Egy hatékonyan működő rendszerben a primer prevenció körébe tartozó szolgáltatások a legszélesebbek, és ahogy haladunk a problémamegoldáson át a terciér prevenció irányába, szűkül a célzott szolgáltatások és az igénybe vevők köre.

Ezen filozófia alapelve: „Lefelé lassan, felfelé gyorsan.” Minél gyorsabban és hatékonyabban avatkozunk be, annál kevesebbe fog kerülni. A primer prevenció rövid távon viszonylag nagyobb anyagi és humán erőforrást igényel, hosszabb távon azonban olcsóbb, mint az időben gyakran elhúzódó problémakezelés.

Napjainkban a gyermekjóléti szolgáltatás tekintetében nem ez a struktúra rajzolódik ki. A család gondozóknak a nagy leterheltség és az egyes esetek összetettsége következtében munkaidejük jelentős részét a „tűzoltás” teszi ki, azaz a már kialakult – különböző mértékű – veszélyeztettség megszüntetésében kell közreműködniük. Az elsődleges megelőzésre

gyakorlatilag alig van lehetőségük. Fokozottan jelentkezik ez a nehézség az ún. egyszemélyes gyermekjóléti szolgáltatóknál, a kistelepüléseken.

A területen dolgozóknál gyakran alakul ki az az érzés, hogy magukra maradtak és „szélmalomharcot” vívnak hol a klienssel, hol a hatósággal, hol egyéb szervezetekkel.

Úgy vélem, hogy valódi előrelépést csak egy olyan társadalmi konszenzus hozhat a gyermekjóléti szolgáltatás tekintetében, amely felismeri azt, hogy **a gyermekek védelme az egész társadalom felelőssége, azt nem lehet egyetlen terület kizárólagos feladatává tenni.** Az állam, az önkormányzatok, a hatóságok, az egészségügy, az oktatás, a közművelődés, az egyházak és a civilszervezetek – a jelzésen túl – hatékony és valódi együttműködés keretében kell hogy felvállalják a településeken jelentkező sajátos igények, szükségletek kielégítését. Olyan integrált szolgáltatásokat és interprofesszionális együttműködéseket lenne célszerű kialakítani, melyek a különböző életszakaszokban nyújtanak primer prevenció, családmegtartó szolgáltatásokat a gyermekek és szüleik számára. A gyermekvédelemben ezen összefogások és együttműködések mentén szerveződő programoknak kellene széles körben elterjedniük, hogy egészségesebben működő családokban nevelkedhessenek a gyermekek, hogy majd ők is működőképes családot tudjanak alapítani.

Ezen folyamat eredményeként pedig, a gyermekjóléti szolgáltatáson belül a veszélyeztetettség megszüntetésére irányuló segítő munka aránya is csökkenne.

A mentálhigiénés programokon kívül a gazdaság a munkahelyteremtéssel, a szociálpolitika az esélyegyenlőség biztosításával szintén nem elhanyagolható szerepet kell hogy vállaljon a gyermekek védelme érdekében.